

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

НЕГОДЧЕНКО ВАДИМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 351.74(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО–ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор
Безпалова Ольга Ігорівна,
Харківський національний
університет внутрішніх справ, завідувач
кафедри адміністративної діяльності поліції.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Кормич Борис Анатолійович,
Національний університет «Одеська
юридична академія», завідувач кафедри
морського та
митного права;

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
Гетьман Євген Анатолійович,
Національна академія правових наук України,
головний науковий співробітник відділу
координації правових досліджень;

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
Сербин Руслан Андрійович,
Національна академія внутрішніх справ,
проректор.

Захист відбудеться 13 липня 2017 р. о 9.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: м. Харків, просп. Л.Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: м. Харків, просп. Л.Ландау, 27.

Автореферат розісланий 10 червня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.В. Могілевський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливою передумовою посилення національної конкурентоспроможності, стимулювання економічного зростання, підвищення якості життя громадян є активізація процесів розвитку інформаційного простору, створення умов для динамічного проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя, що в результаті має сприяти формуванню в Україні високорозвиненого інформаційного суспільства. Наведене зумовлює необхідність вироблення ефективної державної інформаційної політики, а також дієвого адміністративно-правового механізму її реалізації.

Однією із необхідних умов формування ефективної державної інформаційної політики є наявність відповідної системи суб'єктів, які уповноважені виконувати покладені на них завдання щодо забезпечення такої політики шляхом прийняття відповідних адміністративно-правових актів та здійснення заходів організаційно-управлінського характеру. Важливе місце в системі суб'єктів формування та реалізації державної інформаційної політики посідають органи Національної поліції України. Наукове дослідження особливостей діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики є особливо актуальним для подальшого національного правотворення і правозастосування, що має важливе значення для сталого забезпечення правопорядку в державі, ефективного функціонування інформаційного простору.

На дослідженні різноманітних питань, присвячених особливостям формування та реалізації державної інформаційної політики, забезпечення інформаційної безпеки, в тому числі й з'ясуванні ролі правоохоронних органів у цих процесах, зосереджували свою увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: В. Б. Авер'янов, С. М. Алфьоров, В. І. Андріяш, І. В. Арістова, В. Г. Атаманчук, О. М. Бандурка, О. А. Баранов, В. Ю. Баскаков, Д. М. Бахрах, І. Л. Бачило, О. І. Безпалова, К. І. Беляков, В. М. Гаращук, О. П. Гетманець, Є. А. Гетьман, І. П. Голосніченко, С. М. Гусаров, С. Ф. Денисюк, О. В. Джафарова, В. Б. Дзюндзюк, В. А. Залізник, Р. А. Калюжний, Ю. В. Ковбасюк, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, В. А. Копилов, Б. А. Кормич, К. Б. Левченко, В. А. Ліпкан, О. В. Логінов, В. Я. Малиновський, Д. М. Мартинов, Р. С. Мельник, О. І. Миколенко, О. М. Музичук, В. І. Олефір, М. Л. Пахнін, В. М. Плішкін, А. М. Подоляка, Г. Г. Почепцов, Т. О. Проценко, Р. А. Сербін, О. Ю. Сиявська, О. Ф. Скакун, В. В. Сокурєнко, С. Г. Стеценко, В. В. Тертичка, В. С. Цимбалюк, Ю. С. Шемшученко, І. М. Шопіна тощо. Указані вчені зробили значний внесок у розвиток адміністративного та інформаційного

права, зокрема дослідження особливостей забезпечення державної інформаційної політики органами внутрішніх справ України. Проте з моменту створення Національної поліції України практично відсутні комплексні наукові дослідження, в яких розглядалася б специфіка участі даного органу виконавчої влади у формуванні та реалізації державної інформаційної політики; окремі питання, які стосуються оптимізації діяльності органів поліції щодо протидії кіберзлочинності, захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави в інформаційній сфері, залишаються дискусійними або досі нерозробленими.

Таким чином, необхідність вироблення ефективної державної інформаційної політики, удосконалення адміністративно-правового та інституційного забезпечення її реалізації, важливість налагодження ефективної діяльності органів поліції в цьому напрямі, недостатня розробленість теоретичних положень з цієї проблематики, а також недосконалість правового регулювання у даній сфері обумовлюють актуальність комплексного дослідження особливостей адміністративно-правового забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота виконана відповідно до пп. 1.1, 1.5, 2.7, 2.11, 3.5, 3.6, 4.3, 9.1 – 9.6 Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015 – 2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, пп. 1.3, 1.7, 1.14, 2.3, 4.2, 9.1, 9.4 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016 – 2019 років, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 р. (протокол № 2), комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Адміністративна діяльність ОВС» (державна реєстрація № 0113U008186); «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (державна реєстрація № 0113U008197); «Правоохоронна функція української держави» (державна реєстрація № 0113U00819).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу існуючих наукових підходів, а також чинного законодавства України і практики його реалізації визначити сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України, а також шляхи його вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації необхідно

вирішити такі основні *задачі*:

- розкрити особливості інформації як об'єкта державної інформаційної політики України;
- охарактеризувати мету та завдання державної інформаційної політики України;
- визначити сутність та систему принципів державної інформаційної політики України;
- узагальнити напрями реалізації державної інформаційної політики України;
- визначити сучасний стан адміністративно-правового регулювання в системі правових засад державної інформаційної політики України;
- окреслити систему суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики України;
- з'ясувати особливості адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта забезпечення державної інформаційної політики;
- окреслити завдання діяльності органів поліції щодо реалізації державної інформаційної політики України;
- охарактеризувати функції органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики та окреслити специфіку їх реалізації;
- розглянути форми та методи діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики України;
- визначити особливості забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів поліції України;
- охарактеризувати особливості організації документального забезпечення органів поліції України;
- надати рекомендації щодо оптимізації організаційно-правових засад забезпечення інформаційної політики в органах поліції України;
- визначити поняття інформаційної безпеки як об'єкта забезпечення органами поліції України;
- з'ясувати зміст інформації з обмеженим доступом в органах поліції України та особливості поводження з нею;
- виявити особливості та структуру механізму адміністративно-правового забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції України;
- розробити практичні пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції України;

– розглянути поняття та форми взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення інформаційної політики.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час діяльності органів Національної поліції України щодо забезпечення державної інформаційної політики.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України.

Методи дослідження. Відповідно до мети і задач дослідження в роботі використано сукупність методів та прийомів наукового пізнання – як загальнотеоретичних, так і спеціально-наукових. До допомогою гносеологічного методу дослідження було з'ясовано особливості інформації як об'єкта державної інформаційної політики, охарактеризовано мету та завдання державної інформаційної політики України, розкрито зміст інформаційної безпеки як об'єкта забезпечення органами поліції України (підрозділи 1.1, 1.2, 5.1). Використання методу системного аналізу дозволило визначити систему принципів державної інформаційної політики, систему суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики України, місце органів поліції в системі суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики України, запропонувати шляхи оптимізації організаційно-правових засад забезпечення інформаційної політики в органах поліції (підрозділи 1.3, 1.4, 2.2, 3.4). За допомогою логіко-семантичного методу сформульовано низку понять, зокрема таких, як: «державна інформаційна політика», «принципи державної інформаційної політики», «форми діяльності органів поліції України щодо забезпечення державної інформаційної політики», «інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів поліції», «документальне забезпечення діяльності органів та підрозділів поліції», «інформаційна безпека», «інформація з обмеженим доступом в системі поліції», «механізм адміністративно-правового забезпечення інформації з обмеженим доступом в органах поліції» (підрозділи 1.2, 1.3, 2.4, 3.2, 3.3, 4.2, 4.3). Порівняльно-правовий метод використано з метою окреслення правових засад державної інформаційної політики України та визначення місця в ньому адміністративно-правового регулювання, визначення кола функцій органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики України, вироблення рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового забезпечення інформації з обмеженим доступом в органах поліції (підрозділи 1.5, 2.3, 4.4). Системно-структурний метод застосовано для визначення структури адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта забезпечення державної інформаційної політики, з'ясування форм

взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення інформаційної політики (підрозділи 2.1 та 5.1). Використання індуктивного методу дозволило підтвердити висновок про необхідність оптимізації організаційно-правових засад забезпечення інформаційної політики в органах поліції та удосконалення адміністративного законодавства (підрозділи 1.4, 3.4, 4.4).

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, теорії управління, загальної теорії держави і права, адміністративного та інформаційного права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дослідження є Конституція України, чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають правові засади забезпечення державної інформаційної політики органами поліції. У ході дисертаційного дослідження було використано також документи міжнародних організацій, досвід яких щодо забезпечення державної інформаційної політики правоохоронними органами може бути використаний в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики діяльності Національної поліції України, довідкові видання, статистичні матеріали. Використано також особистий досвід роботи здобувача в правоохоронних органах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначити сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення державної інформаційної політики органами поліції, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань. До найбільш значущих належать наступні:

вперше:

систематизовано типи державної інформаційної політики:
1) політика дотримання інформаційних прав громадян, створення гарантій їх забезпечення, інформаційної освіти населення; 2) політика інформатизації органів державної влади та органів місцевого самоврядування, налагодження електронних форм взаємодії з населенням; 3) політика впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя; 4) політика у сфері захисту інформації та інформаційних ресурсів, зокрема в частині забезпечення кібербезпеки;

визначено місце адміністративно-правового регулювання в

системі правових засад державної інформаційної політики, яке виражається в тому, що адміністративно-правові норми: 1) визначають систему суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики; 2) закріплюють адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення такої політики; 3) окреслюють систему адміністративно-правових принципів забезпечення державної інформаційної політики; 4) визначають систему критеріїв та показників ефективності державної інформаційної політики; 5) визначають адміністративно-правовий механізм взаємодії суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики; 6) встановлюють засади забезпечувального характеру (кадрові, матеріально-технічні, фінансові), дотримання яких дозволить належним чином реалізувати державну інформаційну політику;

визначено основні ознаки, які притаманні формам діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики: 1) мають публічно-правову природу; 2) регулюються нормами адміністративного та інформаційного права; 3) забезпечується примусовою силою держави; 4) це завжди зовнішні дії, спрямовані на забезпечення державної інформаційної політики органами поліції; 5) мають чітко визначену процесуальну форму; 6) тягнуть настання правових наслідків; 7) є обов'язковими для виконання;

сформульовано визначення механізму адміністративно-правового забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції як врегульованої нормами адміністративного права діяльності поліції України щодо обігу інформації, яка перебуває в законному володінні або розпорядженні поліції, відносно доступу до якої встановлюється законодавче обмеження в інтересах забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, розголошення якої може завдати істотної шкоди цим інтересам, а оприлюднення переважає суспільний інтерес в її отриманні;

обґрунтовано необхідність оновлення нормативно-правової бази документального забезпечення органів та підрозділів поліції, оскільки більшість чинних підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері була затверджена ще до прийняття Закону України «Про Національну поліцію» і не враховує її організаційної структури, особливості документального забезпечення окремих дій поліцейських, що вводяться уперше (наприклад, поліцейське піклування);

запропоновано розробити нове Положення про інформаційну систему МВС України, яке б визначало порядок створення, забезпечення функціонування та використання баз (банків) даних, що створюються Національною поліцією; Інструкцію про порядок обліку,

зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію в системі Національної поліції України; Перелік публічної інформації, розпорядником якої є Національна поліція України; Інструкцію про порядок забезпечення доступу до публічної інформації в системі Національної поліції України; Інструкцію про забезпечення режиму таємності за захисту службової інформації в системі Національної поліції України під час візиту іноземних делегацій та навчання іноземних громадян; розроблено пропозиції щодо змістовного наповнення зазначених нормативно-правових актів;

удосконалено:

– характеристику системи принципів державної інформаційної політики, в якій мають бути одночасно враховані як принципи, яких необхідно дотримуватись під час формування та реалізації державної політики у будь-якій сфері суспільного життя, так і принципи, що враховують усю специфіку функціонування інформаційної сфери, відображають вимоги до побудови в Україні інформаційного суспільства, забезпечують баланс публічних та приватних інтересів, інформаційних потреб громадян, суспільства та держави;

– перелік напрямів державної інформаційної політики, при визначенні яких враховано типи державної інформаційної політики, коло реальних та потенційних загроз інформаційного характеру та сфер суспільного життя, на які можуть здійснювати негативний вплив зазначені загрози;

– визначення поняття «суб'єкт забезпечення державної інформаційної політики», під яким пропонується розуміти носія передбачених адміністративно-правовими нормами прав і обов'язків щодо формування в межах наданих повноважень державної інформаційної політики та реалізації (з використанням відповідних форм та методів) її положень у сфері забезпечення інтересів людини, суспільства та держави в інформаційній сфері, сприяння розвитку інформаційного простору та забезпечення інформаційної безпеки;

– дефініцію поняття адміністративно-правового статусу органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення державної інформаційної політики, що розглянуто як визначену нормами адміністративного законодавства систему елементів, об'єднаних у цільовий, організаційний та компетенційний блоки, що визначають становище органів поліції в системі суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики, зумовлюють їх можливість реалізовувати надані повноваження та бути учасником відповідних адміністративних правовідносин;

– характеристику взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення інформаційної політики, яка полягає у спільному визначенні стратегічних національних інтересів України в інформаційній сфері, виробленні системи заходів щодо забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері, веденні постійного моніторингу впливу на національну безпеку процесів, що відбуваються в інформаційній сфері, за результатами якого повинні прийматися рішення про вжиття відповідних заходів реагування;

– уявлення про роль інституцій громадянського суспільства як суб'єктів взаємодії щодо забезпечення державної інформаційної політики, яка полягає у здійсненні спільно з органами поліції консультативних, експертних, інформаційних та контрольних функцій;

– систематизацію та характеристику основних, спеціальних та забезпечувальних функцій поліції України; розкрито особливості реалізації зазначених функцій у контексті забезпечення державної інформаційної політики;

– розуміння інформації з обмеженим доступом у системі Національної поліції, яку запропоновано поділити на службову та таємну; окреслено основні сфери діяльності органів поліції, в яких циркулює службова та таємна інформація, сформульовано пропозиції щодо недопущення порушень режиму її обігу;

дістали подальшого розвитку:

– характеристика значення органів поліції України як одного із елементів системи суб'єктів, що здійснюють цілеспрямовану діяльність щодо забезпечення державної інформаційної політики в рамках наданих їм повноважень; розкриття змісту заходів правового, організаційного та інформаційного характеру, що здійснюються органами поліції у цьому напрямі;

– пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності кіберполіції, зокрема в частині виявлення та блокування так званих «груп смерті»: вироблення дієвого механізму блокування соціальної мережі або сайту, де виявлено «групу смерті», притягнення до відповідальності адміністрації сайтів за несвоєчасне блокування груп або відмову у їх блокуванні, усунення формального підходу до організації взаємодії адміністрацій навчальних закладів, регіональних управлінь освіти, працівників підрозділів кіберполіції та медичних установ для виявлення дітей, які могли потрапити під негативний вплив таких груп;

– з'ясування особливостей діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування, що дозволило виділити три базові групи завдань: контрольно-

моніторингові; організаційно-методичні; інформаційно-аналітичні; окреслено коло завдань, що входять до кожної групи, та деталізовано заходи, які реалізуються в рамках виконання кожного завдання;

– напрями діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування щодо забезпечення обігу інформації, які запропоновано поділити на такі: 1) збір інформації про криміногенну ситуацію на території обслуговування органу поліції; 2) підготовка інформаційних документів; 3) обмін інформацією з правоохоронними органами та іншими органами державної влади; 4) інформування керівництва про стан виконання органами та підрозділами поліції покладених на них завдань; 5) формування та ведення інформаційних ресурсів; 6) оповіщення населення про виникнення надзвичайних ситуацій;

– практичні рекомендації щодо запровадження елементів електронного урядування в діяльність органів поліції, зокрема: 1) максимальне використання інформаційних технологій в управлінських процесах всередині органів та підрозділів поліції; 2) забезпечення функціонування автоматизованої системи обміну інформацією з громадянами, органами державної влади та місцевого самоврядування;

– розуміння інформаційної безпеки як об'єкта забезпечення органами поліції України, що дозволило класифікувати повноваження органів поліції на інституційні та правоохоронні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в подальшому вони можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення та удосконалення теоретико-правових питань забезпечення державної інформаційної політики органами поліції України (*акти впровадження у діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 17.02.2017 р., Національної академії внутрішніх справ від 06.03.2017 р.*);

– правотворчості – під час підготовки й уточнення чинних законодавчих та підзаконних актів, що буде сприяти поліпшенню адміністративно-правового регулювання забезпечення державної інформаційної політики органами поліції України (*акт впровадження в діяльність Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя від 10.04.2017 р., довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 17.02.2017 р.*);

– правозастосовній сфері – з метою покращення практичної діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики;

– навчальному процесі – в ході підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративна діяльність поліції», «Судові та правоохоронні органи України», «Захист та дотримання прав і свобод людини в діяльності поліції», «Правозастосування»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Харківському національному університеті внутрішніх справ. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора (*акт впровадження в навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 24.01.2017 р.*).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на науково-практичних конференціях, зокрема: «Право, держава та громадянське суспільство в умовах системи реформ на шляху до євроінтеграції» (Дніпропетровськ, 2014), «Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ» (Київ, 2015), «Пріоритетні проблеми юридичної науки: сучасний стан та перспективи вдосконалення» (Київ, 2015), «Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України» (Київ, 2015), «Національні та міжнародні механізми захисту прав людини» (Харків, 2016), «Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу» (Херсон, 2016), «Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування» (Київ, 2016), «Юридична наука: виклики і сьогодення» (Одеса, 2016), «Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні» (Харків, 2016), «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення» (Запоріжжя, 2016), «Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку» (Запоріжжя, 2016), «Актуальні питання забезпечення публічної безпеки та правопорядку в сучасних умовах» (Дніпро, 2016), «Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми» (Харків, 2016), «Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення» (Дніпро, 2017).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в одноосібній монографії, 28 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, тезах наукових повідомлень на 14 науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, 5 розділів, які містять 21 підрозділ, висновків до кожного розділу та

загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації – 463 сторінки. Список використаних джерел містить 549 найменувань і займає 63 сторінки. Додатки займають 10 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначається її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, окреслюються мета і задачі, об'єкт і предмет, вказується на методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, а також особистий внесок здобувача в їх одержання, наводяться дані, що свідчать про апробацію результатів дослідження та публікації.

Розділ 1 «Методологічні засади адміністративно-правового забезпечення органами поліції державної інформаційної політики України» складається з п'яти підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Інформація як об'єкт державної інформаційної політики України»* встановлено, що інформація як основний компонент єдиного світового інформаційного простору здійснює універсальний вплив практично на всі сторони життєдіяльності людини, суспільства і держави. З'ясовано, що ефективна реалізація тих можливостей, які надає інформація та пов'язані з нею процеси, вимагає швидкого переходу нашої країни до інформаційного суспільства, що, як наслідок, має сприяти її входженню до світової інформаційної спільноти. Доведено, що основними складовими інформаційного суспільства виступають інформація (інформаційні потоки), інформаційні та телекомунікаційні технології, інформаційні ресурси та власне людина, яка безпосередньо бере участь в усіх процесах, пов'язаних з інформацією та її використанням. Визначено об'єктивні показники, які характеризують процес формування в Україні інформаційного суспільства.

Окреслено перспективні напрями оптимізації державної інформаційної політики в межах її об'єкта – інформації.

У підрозділі 1.2 *«Мета, завдання та принципи державної інформаційної політики України»* встановлено, що концептуальні засади державної інформаційної політики повинні складатися із загальної (стратегічної) мети, завдань, що сприяють досягненню поставленої мети, та системи відповідних принципів, на яких вона має формуватися та реалізовуватися.

З'ясовано, що метою державної інформаційної політики є створення належних умов для розвитку інформаційного суспільства в

Україні шляхом вироблення відповідного адміністративно-правового механізму формування інформаційного суспільства, координації та здійснення контролю за виконанням завдань щодо його розбудови. Сформульовано перелік завдань державної інформаційної політики.

Зроблено висновок, що мета та завдання державної інформаційної політики визначають систему принципів, на яких вона повинна будуватися. Запропоновано власний підхід до класифікації принципів державної інформаційної політики, які доцільно поділити на загальні та спеціальні принципи.

З'ясовано, що загальними принципами державної інформаційної політики є: верховенства права та законності; гласності (відкритості); системності (комплексності), наукової обґрунтованості та плановості. Розкрито зміст зазначених принципів у контексті формування та реалізації державної інформаційної політики.

До числа спеціальних принципів державної інформаційної політики запропоновано віднести такі: захисту національних інтересів, зокрема у сфері інформаційної безпеки; пріоритету прав і свобод людини, зокрема права кожного на вільне одержання, використання, поширення та зберігання інформації; гармонізації (забезпечення балансу) інтересів людини, суспільства та держави в інформаційній діяльності; сприяння пріоритетному розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (вітчизняної інформаційної продукції); гармонізації інформаційного законодавства; недопущення незаконного розповсюдження, використання і порушення цілісності інформації; пропорційності та адекватності заходів захисту інформації реальним та потенційним ризикам; забезпечення незалежності засобів масової інформації з одночасним недопущенням зловживанням ними свободою власної діяльності; мінімізації негативного інформаційного впливу. Надано характеристику кожному принципу та з'ясовано умови їх дотримання в діяльності відповідних суб'єктів.

У підрозділі 1.3 «Напрями реалізації державної інформаційної політики України» встановлено, що напрями державної інформаційної політики розглядаються як узагальнююча характеристика її призначення (відображення її загальної мети) та сукупність дій, спрямованих на досягнення об'єктивно обумовлених цілей та завдань такої політики.

Основними напрямами державної інформаційної політики визначено такі: 1) дотримання інформаційних прав громадян, створення гарантій їх забезпечення, інформаційної освіти населення; 2) інформатизація органів державної влади та органів місцевого самоврядування, налагодження електронних форм взаємодії з

населенням; 3) впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя; 4) забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері, зокрема шляхом створення ефективного сектору безпеки і оборони та підвищення обороноздатності держави; 5) захист інформації та інформаційних ресурсів, зокрема в частині забезпечення кібербезпеки; 6) розвиток незалежних засобів масової інформації та формування високоякісного медіапростору. Наведено перелік заходів, що мають реалізовуватися в рамках кожного окремого напрямку державної інформаційної політики.

Зроблено висновок, що сьогодні на законодавчому рівні недостатньо вичерпно сформульовано перелік напрямів державної інформаційної політики; існуючий перелік, викладений у Законі України «Про інформацію», не повною мірою враховує весь спектр загроз функціонуванню інформаційної сфери (зокрема, зумовлених веденням інформаційно-психологічної та торговельно-економічної війни, збройної агресії проти України). Аргументовано необхідність прийняття Закону України «Про державну інформаційну політику», орієнтованого саме на вироблення адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної інформаційної політики, в якому мають знайти своє відображення як напрями такої політики, так і заходи, спрямовані на їх реалізацію.

У підрозділі 1.4 «Правові засади державної інформаційної політики України та місце серед них адміністративно-правового регулювання» доведено, що правовими засадами державної інформаційної політики є сукупність правових норм, що визначають стратегічний курс держави в інформаційній сфері, регулюють суспільні відносини, які виникають у процесі взаємодії органів державної влади, бізнесу та інституцій громадянського суспільства в напрямі забезпечення інформаційних прав і свобод громадян, інформаційних потреб суспільства та держави, визначають механізм впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя.

Проведений аналіз правових засад державної інформаційної політики дозволив проаналізувати проблемні питання, що сьогодні існують в національному законодавстві, та окреслити шляхи їх вирішення у напрямі формування в Україні дійсно відкритого та демократичного інформаційного суспільства. Обґрунтовано доцільність прийняття Інформаційного кодексу як базового нормативно-правового акту, положення якого мають визначати засади проведення державної інформаційної політики; внесення доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Зазначено, що ефективність державної інформаційної політики переважно залежить від стану правового регулювання відносин, що виникають в інформаційній сфері, особливе місце серед яких належить адміністративним правовідносинам. Розкрито значення адміністративно-правових норм в контексті забезпечення державної інформаційної політики.

У підрозділі 1.5 «Система суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики України та місце в ній органів поліції» наголошено, що складність процесу забезпечення державної інформаційної політики зумовлюється значною кількістю суб'єктів, що беруть у ньому участь (окремі суб'єкти виступають одночасно і як суб'єкти формування, і як суб'єкти реалізації такої політики). Запропоновано класифікувати вказані суб'єкти на державні та недержавні.

Показано, що державні суб'єкти забезпечення державної інформаційної політики в Україні поділяються на: 1) загальних суб'єктів – вищі органи державної влади, координаційні та консультативні органи, що створені при них (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України); 2) спеціальних суб'єктів, які складаються з центральних органів виконавчої влади та їх територіальних підрозділів (Міністерство інформаційної політики України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Державна служба України з питань захисту персональних даних, Міністерство оборони України, Служба безпеки України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Міністерство освіти і науки України), державних органів, що виконують правоохоронні функції, але не входять до числа органів виконавчої влади (Національне антикорупційне бюро України, прокуратура України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України), військових формувань, утворених відповідно до законодавства (Збройні Сили України); судів загальної юрисдикції. Обґрунтовано, що особливе місце органів поліції в системі інших суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики зумовлено специфікою їх адміністративно-правового статусу.

Визначено, що недержавними суб'єктами формування та реалізації державної інформаційної політики в Україні є органи місцевого самоврядування; інституції громадянського суспільства (об'єднання громадян та окремі громадяни, засоби масової інформації).

Розділ 2 «Адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення державної інформаційної

політики» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та структура адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта забезпечення державної інформаційної політики»* встановлено, що структура адміністративно-правового статусу органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення державної інформаційної політики складається із цільового, структурно-організаційного та компетенційного блоків.

Підкреслено, що цільовий блок адміністративно-правового статусу складається із мети діяльності органів поліції, їх завдань та функцій. Даний блок відображає цільове призначення органів поліції саме як суб'єкта забезпечення державної інформаційної політики, визначає їх місце в системі інших суб'єктів, зокрема як учасника адміністративних правовідносин.

З'ясовано, що структурно-організаційний блок адміністративно-правового статусу органів поліції характеризує систему органів поліції в цілому та визначає органи і підрозділи, безпосередньо відповідальні за реалізацію такого важливого напрямку роботи як забезпечення державної інформаційної політики; визначає особливості організаційного підпорядкування та розподілу функціональних обов'язків. Значення даного блоку адміністративно-правового статусу полягає в тому, що за його допомогою визначається система органів та підрозділів поліції, наявність декількох їх рівнів та підпорядкованість (ієрархічна побудова), особливості їх взаємодії між собою та з іншими суб'єктами забезпечення державної інформаційної політики.

Обґрунтовано доцільність поділу повноважень поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики на загальні та спеціальні; розкрито зміст зазначених повноважень. Встановлено, що органи поліції України наділені повноваженнями щодо захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі, які вони реалізують за допомогою заходів правового, організаційного та інформаційного характеру. Розкрито зміст зазначених заходів.

Сформульовано пропозиції щодо внесення доповнень до закону України «Про Національну поліцію», якими слід врегулювати цільовий блок адміністративно-правового статусу органів поліції.

У підрозділі 2.2 *«Мета та завдання органів Національної поліції щодо реалізації державної інформаційної політики України»* наголошено, що органи поліції є одним із суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики, діяльність якого спрямована на забезпечення неухильного дотримання конституційних прав на свободу слова, доступ до інформації, недопущення неправомірного

втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність засобів масової інформації та журналістів, заборони цензури, дискримінації в інформаційній сфері і переслідування журналістів за політичні позиції, за виконання професійних обов'язків, за критику.

З метою визначення кола завдань, виконання яких покладено на органи поліції в контексті забезпечення державної інформаційної політики, проаналізовано нормативно-правові акти, які визначають засади діяльності органів поліції України в цілому та в інформаційній сфері зокрема. Запропоновано внести доповнення до проекту Концепції інформаційної безпеки України, якими визначити сферу правопорядку як одну із ключових, у рамках якої вживаються заходи щодо забезпечення державної інформаційної політики.

У підрозділі 2.3 «Функції органів Національної поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики України» функція органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики розглядається як один із ключових напрямів діяльності органів та підрозділів поліції, який здійснюється за допомогою специфічних методів, з використанням різноманітних засобів, інструментів та відображає загальне призначення даного органу виконавчої влади у здійсненні державного впливу на суспільні відносини забезпечення законності та правопорядку в державі, протидії правопорушенням шляхом удосконалення інформаційних відносин.

Доведено, що забезпечення органами поліції України державної інформаційної політики може відбуватися за декількома напрямками, в рамках реалізації основних, спеціальних та забезпечувальних функцій поліції України. Розкрито особливості реалізації зазначених функцій у контексті забезпечення державної інформаційної політики.

Наголошено на необхідності закріплення в Законі України «Про Національну поліцію» основних функцій поліції та окреслення кола заходів, що мають здійснюватися з метою їх реалізації за усіма напрямками діяльності її органів та підрозділів, у тому числі в інформаційній сфері.

У підрозділі 2.4 «Форми та методи діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики України» визначено, що до числа основних форм діяльності органів поліції в контексті забезпечення державної інформаційної політики слід віднести такі, як правотворча та правореалізаційна.

З'ясовано, що зміст правотворчої форми полягає в участі уповноважених органів поліції в розробленні проектів нормативно-правових актів, положення яких визначають засади державної

інформаційної політики, регулюють адміністративно-правовий механізм виконання органами та підрозділами поліції покладених на них обов'язків щодо забезпечення інформаційної безпеки людини, держави та суспільства, який забезпечується шляхом реалізації заходів превентивного та примусового характеру.

Зроблено висновок, що в рамках правореалізаційної форми діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики здійснюються такі дії: облікові; контрольні; підготовчі; документального забезпечення. Обґрунтовано, що особливе місце у правореалізаційній формі належить формі правоохоронній. У даному контексті проаналізовано специфіку діяльності Департаменту кіберполіції. Розкрито особливості участі Національної поліції в діяльності Національного координаційного центру кібербезпеки.

Визначено, що методи діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики – це узгоджена за змістом та формою сукупність способів, засобів та прийомів реалізації органами поліції заходів щодо протидії злочинності у сфері використання інформаційних технологій, упорядкування відносин, що виникають в інформаційній сфері, впливу на стан забезпечення інформаційних прав і свобод громадян, інформаційних потреб суспільства та держави. Аргументовано, що діяльність органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики здійснюється за допомогою правових, організаційно-розпорядчих (адміністративних), організаційно-технічних, економічних, інформаційно-просвітницьких методів. Сформульовано ознаки, притаманні методам діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики.

У результаті аналізу форм та методів діяльності органів поліції в контексті забезпечення державної інформаційної політики сформульовано проблемні питання, що виникають у ході їх реалізації, та запропоновано шляхи їх вирішення.

Розділ 3 «Організаційно-правові засади забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Діяльність органів поліції у сфері протидії кіберзлочинності» визначено, що одним із важливих напрямів діяльності органів поліції є реалізація державної політики у сфері протидії кіберзлочинності.

Встановлено, що основним суб'єктом протидії кіберзлочинності в системі органів поліції є Департамент кіберполіції, структуру якого побудовано за міжрегіональним принципом. З'ясовано, що ключовими сферами, в яких відбувається протидія органами поліції

кіберзлочинності, е: сфера використання платіжних систем; сфера електронної комерції та господарської діяльності; сфера інтелектуальної власності; сфера інформаційної безпеки. Охарактеризовано діяльність органів поліції в рамках кожної сфери.

Аналіз діяльності Департаменту кіберполіції дозволив дійти висновку, що його структурні підрозділи наділені повноваженнями щодо захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі, які вони реалізують за допомогою цілого комплексу різноманітних заходів правового, організаційного та інформаційного характеру. Розкрито зміст зазначених заходів та запропоновано шляхи підвищення ефективності їх реалізації. Особливу увагу приділено значущості створення інтегрованої системи оцінювання кіберзагроз та оперативного реагування на них; удосконаленню системи матеріально-технічного та ресурсного забезпечення діяльності підрозділів кіберполіції; проведенню правовиховної роботи з населенням в частині ознайомлення із базовими правилами користування мережею Інтернет та стосовно новітніх видів кіберзлочинів; підвищенню якості професійної підготовки поліцейських у сфері кібербезпеки.

У підрозділі 3.2 *«Особливості забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів поліції України»* основними напрямками діяльності підрозділів ОАЗОР визначено: а) координацію та узгодження діяльності структурних підрозділів; б) аналіз діяльності структурних підрозділів; в) планування діяльності структурних підрозділів; г) контроль за діяльністю структурних підрозділів.

Виділено три групи завдань підрозділів ОАЗОР: контрольно-моніторингові; організаційно-методичні; інформаційно-аналітичні. З'ясовано коло завдань, що входять до кожної групи, та деталізовано заходи, які реалізуються в рамках виконання кожного завдання.

У результаті порівняння завдань та функцій старих штабних підрозділів із функціями новостворених підрозділів ОАЗОР акцентовано увагу на низці проблемних моментів, що виникли в діяльності підрозділів ОАЗОР у зв'язку зі зміною структури Національної поліції. Передусім, це стосується виведення низки підрозділів із підпорядкування ГУНП, найбільш численними з яких є підрозділи патрульної поліції. Розроблено пропозиції щодо уточнення завдань та функцій підрозділів ОАЗОР з урахуванням структурних та функціональних змін Національної поліції.

Встановлено, що існує необхідність в оптимізації існуючих адміністративно-правових засобів забезпечення обігу інформації.

Передусім, це стосується розроблення нової Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів Національної поліції, яка б базувалася на положеннях Закону України «Про Національну поліцію» та враховувала нову організаційну структуру поліції. Акцентовано увагу й на необхідності прийняття нового Положення про інформаційну систему МВС України.

У підрозділі 3.3 «*Організація документального забезпечення органів Національної поліції України*» аргументовано, що документальне забезпечення є одним із напрямів діяльності органів поліції щодо реалізації державної інформаційної політики в частині інформатизації органів та підрозділів поліції, налагодження електронних форм взаємодії з населенням, впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. З'ясовано, що документальне забезпечення органів поліції – це діяльність уповноважених підрозділів (їх посадових осіб) щодо створення, фіксації, оформлення, обігу та зберігання документальної бази на всіх носіях з метою забезпечення виконання органами та підрозділами поліції завдань щодо надання поліцейських послуг.

Проаналізовано нормативно-правові акти, положення яких регулюють особливості документального забезпечення органів та підрозділів поліції. Це дозволило виділити три ключові напрями удосконалення організації документального забезпечення: 1) оновлення нормативно-правової бази документального забезпечення органів поліції у зв'язку з необхідністю врахування положень Закону України «Про Національну поліцію» (зокрема в частині врегулювання особливостей документального забезпечення окремих дій поліцейських, що вводяться уперше, наприклад поліцейського піклування); 2) створення єдиної системи електронного діловодства, яка б забезпечувала належний рівень захисту інформації, що міститься у базах даних, дозволяла оптимізувати існуючий механізм планування та здійснення контрольних заходів (у тому числі дистанційного характеру); 3) реорганізація електронного доступу (за допомогою сучасних інтерактивних ресурсів) до нормативної бази як органів та підрозділів поліції, так і усієї системи органів внутрішніх справ.

У підрозділі 3.4 «*Напрями удосконалення організаційно-правових засад забезпечення інформаційної політики органами Національної поліції України*» сформульовано напрями подальшого удосконалення забезпечення державної інформаційної політики в органах поліції. Передусім, враховуючи правоохоронне спрямування діяльності поліції, ключовим напрямом є удосконалення діяльності щодо протидії загрозам в інформаційній сфері, у першу чергу кіберзлочинам, у

зв'язку з чим подальшого розвитку потребує організаційне та нормативно-правове забезпечення діяльності кіберполіції. Таким чином, важливого значення набуває розмежування повноважень Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України у сфері протидії кіберзлочинам, а також визначення порядку взаємодії та здійснення інформаційного обміну між ними.

Наголошено на важливості удосконалення механізму врегулювання надання органами та підрозділами поліції адміністративних послуг із застосуванням інформаційних технологій, що потребує, з одного боку, визначення переліку послуг, що можуть надаватися громадянам через систему електронного урядування, а з іншого – вироблення процедур їх надання.

Акцентовано увагу на необхідності оновлення процедур використання інформації в роботі органів та підрозділів поліції, зокрема шляхом запровадження системи «Compstat», перевагою якої є, з одного боку, можливість ефективно інформувати громадськість про стан протидії правопорушенням та результати діяльності поліції, а з іншого – можливість використовувати дані для управління.

Розділ 4 «Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки в органах Національної поліції України» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 4.1 *«Інформаційна безпека як об'єкт адміністративно-правового забезпечення в органах поліції України та складова державної інформаційної політики»* зроблено висновок, що інформаційна безпека – це напрям державної інформаційної політики, що характеризує стан захищеності визначених на законодавчому рівні інтересів людини, суспільства та держави, за яким створюються належні умови для формування та розвитку інформаційного простору України, забезпечуються інформаційні права та свободи громадян, здійснюється виявлення, запобігання і нейтралізація загроз національним інтересам в інформаційній сфері. Зроблено висновок, що поняття «інформаційна безпека» за своїм змістом є більш широким поняттям ніж «кібербезпека» (кібербезпека, здебільшого, уособлює в собі «технологічний аспект» інформаційної безпеки).

Доведено, що поліція не є провідним суб'єктом забезпечення інформаційної безпеки, проте саме від ефективності її діяльності в цьому напрямі безпосередньо залежить дотримання процесуальних механізмів (із застосуванням електронних документів та електронного цифрового підпису) щодо збирання доказів в електронній формі, оптимізації форм та методів ідентифікації та фіксації правопорушень, що вчиняються у кіберпросторі, проведення експертних досліджень.

У структурі інформаційної безпеки виділено інформаційну безпеку держави, інформаційну безпеку суспільства та інформаційну безпеку людини. Розкрито особливості діяльності органів поліції у зазначених напрямках.

У підрозділі 4.2 «Поняття та зміст інформації з обмеженим доступом в органах Національної поліції України» до інформації з обмеженим доступом в системі Національної поліції віднесено службову та таємну інформацію.

Зроблено висновок, що до службової інформації в системі поліції слід віднести відомості та/або дані, збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, які перебувають в законному володінні або розпорядженні Національної поліції України, пов'язані з виконанням покладених на Національну поліцію завдань та здійсненням наданих їй повноважень, які не віднесено до державної таємниці, і обмеження доступу до яких встановлено з дотриманням вимог чинного законодавства України.

Під таємною інформацією в системі поліції запропоновано розуміти відомості та/або дані, збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, які перебувають в законному володінні або розпорядженні органів поліції, пов'язані з виконанням покладених на поліцію завдань та здійсненням наданих їй повноважень, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України, та які визнані у встановленому порядку державною таємницею і підлягають охороні державою.

Аргументовано, що до сфер діяльності поліції, де міститься службова інформація, належать: 1) сфера здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування, сфера застосування оперативно-технічних заходів; 2) сфера протидії тероризму та екстремістським проявам; 3) сфера діяльності чергових частин; 4) сфера забезпечення публічної безпеки і порядку; 5) сфера охорони працівників суду, правоохоронних органів, учасників кримінального процесу та інших осіб; 6) сфера боротьби з окремими видами злочинів; 7) сфера роботи з кадрами; 8) сфера мобілізаційної роботи, територіальної оборони та цивільного захисту; 9) сфера зв'язку, інформаційно-телекомунікаційних та комп'ютерних мереж; 10) сфера охорони державної таємниці; 11) сфера криптографічного захисту інформації. Розкрито зміст службової інформації у кожній сфері.

У підрозділі 4.3 «Механізм адміністративно-правового забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах Національної поліції України» елементами такого механізму визначено: 1) адміністративно-правові норми, які регулюють суспільні відносини,

що виникають у зв'язку з отриманням, зберіганням, розповсюдженням та наданням доступу до інформації з обмеженим доступом органами та підрозділами поліції; 2) органи, що вступають у відносини з громадянами та між собою з приводу обігу інформації з обмеженим доступом; 3) форми та методи діяльності поліції та інших органів влади щодо обігу інформації з обмеженим доступом в її системі, забезпечення прав громадян у сфері інформації з дотриманням встановлених обмежень.

Формою діяльності уповноважених суб'єктів щодо забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції України є їх зовнішні дії, які здійснюються в рамках їх компетенції стосовно регулювання суспільних відносин щодо володіння, користування та розпорядження поліцією інформацією з обмеженим доступом і можуть викликати певні наслідки, в тому числі юридичного характеру.

Методом діяльності уповноважених суб'єктів щодо забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції України є прийоми та способи реалізації наданих їм повноважень щодо обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції з метою забезпечення публічного порядку та безпеки, запобігання злочинам, захисту прав і свобод громадян. Доведено, що превалюючим методом діяльності щодо обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції є метод примусу (імперативний метод).

У підрозділі 4.4 «Напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах Національної поліції України» аргументовано, що нормативно-правова база у сфері обігу інформації з обмеженим доступом характеризується безсистемністю та інколи застарілістю правових норм. Крім того, враховуючи те, що Національна поліція України є новим органом у системі центральних органів виконавчої влади, нормативне забезпечення її діяльності знаходиться в процесі становлення. З'ясовано, що з метою належного адміністративно-правового забезпечення режиму обігу інформації з обмеженим доступом постає необхідність у прийнятті окремого Закону України «Про службу інформацію», як цього вимагає Закон України «Про інформацію».

Запропоновано прийняти Інструкцію про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службу інформацію в системі органів поліції України.

Наголошено на важливості врегулювання на законодавчому

рівні порядку забезпечення режиму службової інформації під час прийому в органах та підрозділах поліції іноземних делегацій, груп та окремих іноземців. Особливо це є актуальним у світлі організації навчання іноземців у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання системи МВС України.

Розділ 5 «Адміністративно-правові засади взаємодії органів Національної поліції з іншими суб'єктами забезпечення державної інформаційної політики» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 5.1 «*Форми взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення інформаційної політики*» взаємодію органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення інформаційної політики визначено як регламентовану на законодавчому рівні спільну діяльність органів поліції з відповідними органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інституціями громадського суспільства в межах наданої компетенції, яка узгоджена за формою, місцем, часом проведення та здійснюється з метою забезпечення інформаційної безпеки людини, держави та суспільства шляхом реалізації заходів превентивного та примусового характеру.

Основними ознаками такої взаємодії визначено: наявність кількох суб'єктів; наявність спільної мети, яка полягає у забезпеченні інформаційної безпеки людини, держави та суспільства; визначення у повноваженнях суб'єктів можливості (або обов'язку) брати участь у такій взаємодії; узгодженість дій суб'єктів взаємодії на рівні відповідних нормативно-правових актів; незалежність (рівність) суб'єктів взаємодії; узгодженість можливих форм взаємодії, місця та часу їх здійснення; комплексний підхід до використання суб'єктами взаємодії сил та засобів.

Встановлено, що процес взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення інформаційної політики можна визначити як сукупність дій, що здійснюються у відповідній послідовності: 1) розробка планів проведення спільних заходів; 2) реалізація запланованих заходів; 3) контроль за реалізацією запланованих заходів; 4) виявлення недоліків, що були допущені під час реалізації окремих заходів та розробка пропозицій щодо шляхів їх усунення. Розкрито зміст заходів, що здійснюються в рамках кожного етапу.

Виділено дві основні форми взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення державної інформаційної політики: правотворча та правозастосовна (або організаційна). Проаналізовано особливості взаємодії органів поліції з окремими суб'єктами забезпечення інформаційної політики в межах цих форм.

У підрозділі 5.2 «*Взаємодія органів поліції з органами державної*

влади щодо забезпечення державної інформаційної політики України» аргументовано, що органи Національної поліції під час забезпечення державної інформаційної політики уповноважені налагоджувати взаємодію з: Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Радою національної безпеки і оборони України, Національним антикорупційним бюро України, органами прокуратури, Службою безпеки України, Службою зовнішньої розвідки України, Збройними силами України, судами загальної юрисдикції тощо.

Встановлено, що під час такої взаємодії органи поліції беруть участь у вирішенні наступних питань:

- законодавчого врегулювання механізму забезпечення прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави в інформаційній сфері, визначення оптимальної моделі управління інформаційною безпекою та кібербезпекою, вжиття заходів щодо поширення іміджу України як ІКТ-країни, приваблювочі для розміщення інвестицій (зокрема в частині протидії рейдерству) (спільно з Верховною Радою України);

- формування та реалізації зовнішньої та внутрішньої політики держави, зокрема в правоохоронній та інформаційній сфері, забезпечення збалансованості, обґрунтованості, ефективності та результативності, прозорості, цільового використання бюджетних коштів (спільно з Кабінетом Міністрів України);

- визначення стану інформаційної агресії, у разі загрози якого має бути введений спеціальний правовий режим захисту інформаційного простору держави (спільно з Радою національної безпеки і оборони України);

- здійснення оперативно-розшукової та слідчої діяльності, зокрема, шляхом створення відповідних інформаційних систем та ведення оперативних обліків, попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, що містять інформацію з обмеженим доступом (спільно з Національним антикорупційним бюро України);

- запровадження практики постійного моніторингу впливу на національну безпеку як позитивних, так і негативних процесів інформаційного характеру, що відбуваються у різноманітних сферах суспільного життя; прогнозування змін, що відбуваються в них, та виявлення потенційних загроз національній (інформаційній) безпеці (спільно зі Службою безпеки України);

- акумулювання та обробки інформації, яка має безпосереднє відношення до забезпечення інформаційного суверенітету держави, забезпечення неухильного дотримання конституційних прав на свободу слова, вжиття заходів щодо прогнозування потенційних загроз

національній (інформаційній) безпеці та своєчасного реагування на них (спільно зі Службою зовнішньої розвідки України);

– застосування відповідних механізмів захисту прав людини і основних свобод під час здійснення правосуддя (наприклад, шляхом прийняття рішень про запровадження блокування операторами та провайдерами телекомунікацій визначеного (ідентифікованого) інформаційного ресурсу (сервісу), що робиться з метою боротьби з кіберзлочинністю) (спільно із судами загальної юрисдикції).

У підрозділі 5.3 «Взаємодія органів поліції з інституціями громадянського суспільства щодо забезпечення державної інформаційної політики» наголошено, що залучення інституцій громадянського суспільства до процесів забезпечення державної інформаційної політики є демократичним методом управління в інформаційній сфері, за допомогою застосування якого можливо вирішити питання, що виникають в інформаційній сфері, зокрема забезпечити потреби інформування суспільства щодо діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, підвищити роль громадськості у процесі прийняття управлінських рішень органами державної влади. Наголошено, що роль інституцій громадянського суспільства у забезпеченні такої політики полягає у здійсненні консультативних, експертних, інформаційних та контрольних функцій, що сприяє органам поліції в процесі їх управлінської діяльності. Сформульовано перелік перспективних заходів, які мають право здійснювати інституції громадянського суспільства в рамках сприяння органам поліції під час формування та реалізації державної інформаційної політики.

У підрозділі 5.4 «Шляхи вдосконалення взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення державної інформаційної політики» акцентовано увагу на проблемних питаннях, що виникають під час забезпечення державної інформаційної політики та потребують оптимізації наявного механізму взаємодії відповідних суб'єктів. Обґрунтовано доцільність здійснення низки правових та організаційних заходів у напрямі підвищення ефективності взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення державної інформаційної політики.

В рамках здійснення правових заходів обґрунтовано доцільність розробки Інструкції про взаємодію Національної поліції України з правоохоронними органами у сфері протидії кіберзлочинності, аргументовано важливість участі у розробці щорічних Планів заходів з реалізації Стратегії кібербезпеки України.

До організаційних заходів запропоновано віднести такі:
1) запровадження незалежної системи аудиту стану інформаційної безпеки; 2) проведення спільних навчань щодо забезпечення безпеки у

кіберпросторі та можливості оперативного реагування на кібератаки та кіберінциденти; 3) удосконалення системи технічного і криптографічного захисту інформації; 4) активізація процесів залучення волонтерських організацій до процесів виявлення, нейтралізації та усунення загроз у кіберпросторі; 5) оптимізація наявної системи контролю за станом захисту інформації; 6) підвищення рівня культури безпеки поведінки громадян у кіберпросторі; 7) створення ситуативних центрів в окремих органах державною влади з питань захисту інформаційної інфраструктури; 8) запровадження єдиної платформи електронних комунікацій органів державної влади, яка б будувалася на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях з можливістю он-лайн доступу; 9) удосконалення існуючих форм та методів збирання доказів в електронній формі, ідентифікації та фіксації кіберзлочинів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукової проблеми – визначення сутності, особливостей та шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України. В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд концептуальних висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Основні з них такі.

1. Встановлено, що інформація може мати публічний або приватний характер, залежно від того, для задоволення чиїх інтересів вона призначена. Публічний характер інформації дозволяє створити належні умови для функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпечити прозорість прийняття управлінських рішень, запровадити дієвий механізм забезпечення прав і свобод людини та громадянина в інформаційній сфері, вжити заходів щодо недопущення настання загроз належному функціонуванню інформаційної сфери або мінімізації їх негативних наслідків. Аргументовано, що перехід України до інформаційного суспільства передбачає реалізацію комплексу заходів, найбільш важливим із яких є розвиток інформаційних технологій і комплексів інформаційно-комунікаційних послуг для усіх сфер суспільного життя. Саме в рамках державної інформаційної політики має бути визначений весь перелік наведених вище заходів та прописаний механізм їх реалізації. Окреслено перспективні напрями оптимізації державної інформаційної політики в межах її об'єкта – інформації.

2. Встановлено, що державна інформаційна політика – це визначений на законодавчому рівні стратегічний курс держави в інформаційній сфері, який реалізовується уповноваженими на те

суб'єктами шляхом об'єднання зусиль держави, бізнесу та інституцій громадянського суспільства (здійснення управлінських заходів стратегічного та тактичного характеру) в напрямі забезпечення інформаційних прав і свобод громадян, інформаційних потреб суспільства та держави в умовах глибинного та динамічного проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя. Аргументовано, що стратегічна мета державної інформаційної політики полягає у формуванні відкритого інформаційного суспільства, в рамках якого мають функціонувати ефективні механізми реалізації прав людини в інформаційній сфері, забезпечення інформаційних потреб суспільства та держави. Сформовано перелік основних завдань державної інформаційної політики. Виокремлено ознаки державної інформаційної політики.

3. Запропоновано під принципами державної інформаційної політики розуміти сукупність закріплених у правових нормах об'єктивно обумовлених та взаємопов'язаних керівних положень, які покладені в основу державної інформаційної політики, та якими мають керуватися відповідні суб'єкти під час формування такої політики та її впровадження з метою реалізації стратегічного курсу держави в інформаційній сфері.

4. Обґрунтовано, що перелік ключових напрямів державної інформаційної політики має формуватися з урахуванням специфіки загроз належному функціонуванню інформаційної сфери. Визначено основні напрями державної інформаційної політики. Наведено перелік заходів, що мають реалізовуватися в рамках кожного окремого напрямку державної інформаційної політики. На підставі аналізу заходів указано на доцільність їх класифікації на стратегічні та тактичні. Запропонований поділ заходів зумовлений термінами, що необхідні для реалізації зазначених заходів, масштабністю таких заходів, пріоритетністю окремих заходів, що зумовлено, серед іншого, і необхідністю здійснення конкретних дій у відповідній послідовності.

5. Підкреслено, що в системі правових засад державної інформаційної політики специфічна регулююча роль відводиться нормам адміністративного законодавства. Констатовано, що особливе місце норм адміністративного законодавства в системі правових засад державної інформаційної політики зумовлено тим, що така політика здійснює управлінський вплив, спрямований на забезпечення інформаційних прав і свобод громадян, інформаційних потреб суспільства та держави, упорядковує відносини, що виникають в інформаційній сфері, у тому числі ті, що мають організаційно-управлінський характер. Вирішальне значення адміністративного законодавства зумовлено правовою природою державних суб'єктів

забезпечення такої політики, зокрема здійсненням ними державно-владної діяльності з превалюванням методів імперативного впливу.

6. Суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики запропоновано класифікувати на державні та недержавні. Державні суб'єкти забезпечення державної інформаційної політики в Україні поділяються на: 1) загальні суб'єкти – вищі органи державної влади, а також координаційні та консультативні органи, що створені при них; 2) спеціальні суб'єкти, які складаються з центральних органів виконавчої влади та їх територіальних підрозділів, центральних органів державного управління, державних органів, що виконують правоохоронні функції, але не входять до числа органів виконавчої влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України; судів загальної юрисдикції. Недержавними суб'єктами забезпечення державної інформаційної політики визначено органи місцевого самоврядування; інституції громадянського суспільства. Розкрито значення кожного виду суб'єктів у процесах забезпечення державної інформаційної політики.

7. Виділено такі особливості адміністративно-правового статусу органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення державної інформаційної політики: 1) визначає місце органів поліції в системі суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики та характер їх взаємодії; 2) регламентується нормами адміністративного права з одночасним забезпеченням урахування норм інформаційного права; 3) наявність даного статусу дозволяє суб'єкту бути учасником адміністративних правовідносин; 4) елементи даного статусу є взаємозалежними та взаємообумовленими; 5) реалізація даного статусу потребує законодавчого закріплення всіх його елементів та дієвого механізму їх взаємодії як за допомогою норм адміністративного, так і інформаційного права; 6) специфіка забезпечення державної інформаційної політики здійснює безпосередній вплив на спрямованість внутрішньо- та зовнішньоорганізаційної діяльності органів поліції; 7) належна реалізація даного статусу дозволяє одночасно створити умови для ефективної реалізації наданих органам поліції повноважень щодо забезпечення державної інформаційної політики та не допустити надмірного використання владних (адміністративних) ресурсів; 8) забезпеченість реалізації даного статусу низкою заходів державного впливу (в тому числі заходів примусу).

8. Встановлено, що органи поліції з метою забезпечення державної інформаційної політики держави наділяються відповідними завданнями у цій сфері. Виконання зазначених завдань органами поліції може здійснюватися за різними напрямками (наприклад,

проти дія кіберзлочинців, захист прав і свобод громадян в інформаційній сфері, забезпечення рівного доступу до інформації, недопущення поширення культу насильства, жорстокості та порнографії у засобах масової інформації тощо). Важливого значення набуває налагодження інформаційного обміну між органами поліції та іншими суб'єктами забезпечення кібербезпеки держави.

9. Обґрунтовано доцільність поділу функцій органів поліції України на: а) основні (реалізацією яких опікуються усі органи виконавчої влади в рамках наданих їм повноважень, а саме: правотворчості, планування, прогнозування, інформаційно-аналітична, контролю, оцінювання ефективності); б) спеціальні (ті, для реалізації яких даний орган створено, тобто ті, що зумовлені його метою та призначенням: адміністративна, оперативно-розшукова, кримінально-процесуальна, профілактична (або функція превенції), в рамках яких безпосередньо відбувається процес забезпечення публічного порядку та безпеки, протидії злочинам тощо); в) допоміжні, або забезпечувальні (кадрова, фінансова, матеріально-технічна, функція діловодства). Окреслено коло заходів, які уповноважені здійснювати органи та підрозділи поліції в рамках кожної функції.

10. Запропоновано під формами діяльності органів поліції України щодо забезпечення державної інформаційної політики розуміти зовнішньо виражені дії, які закріплюють волевиявлення посадової особи органу поліції України, здійснені на підставі чинного адміністративного законодавства та в межах її компетенції з метою здійснення заходів превентивного та примусового характеру, спрямовані на забезпечення інформаційної безпеки людини, держави та суспільства в цілому, наслідком яких є виникнення, зміна або припинення відповідних адміністративно-правових відносин. Визначено, що до числа основних форм діяльності органів поліції слід віднести правотворчу та правореалізаційну. Розглянуто особливості їх реалізації та розроблено вимоги до форм діяльності органів поліції України щодо забезпечення державної інформаційної політики.

Визначено, що методи діяльності органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики – це узгоджена за змістом та формою сукупність способів, засобів та прийомів реалізації органами поліції заходів щодо протидії злочинності у сфері використання інформаційних технологій, упорядкування відносин, що виникають в інформаційній сфері, впливу на стан забезпечення інформаційних прав і свобод громадян, інформаційних потреб суспільства та держави. Аргументовано, що діяльність органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики здійснюється за

допомогою правових, організаційно-розпорядчих, організаційно-технічних, економічних та інформаційно-просвітницьких методів. З'ясовано ознаки, притаманні зазначеним методам.

11. Розкрито особливості обігу інформації в органах та підрозділах поліції. По-перше, обіг інформації в органах та підрозділах поліції обумовлюється необхідністю досягнення певної мети, а саме – забезпечення працівників поліції достатнім обсягом інформації для виконання покладених на них завдань. По-друге, обіг інформації здійснюється лише у спосіб та в порядку, визначені нормативно-правовими актами. По-третє, обіг інформації в органах та підрозділах поліції має систематичний та упорядкований характер, а проходження інформації носить характер послідовних та регламентованих процедур. Визначено основні напрями діяльності ОАЗОР щодо забезпечення обігу інформації та розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності їх реалізації.

12. Визначено, що формування сучасної системи документального забезпечення органів та підрозділів поліції є складовою частиною більш широкого процесу інформатизації державного управління, необхідного для формування ефективно діючої системи електронного урядування. Наголошено, що сьогодні «класичне» документальне забезпечення діяльності органів та підрозділів поліції потребує суттєвого опрацювання з метою приведення підзаконної нормативно-правової бази у відповідність із новим законодавством та новою структурою органів поліції. Суттєвою прогалиною нормативно-правового регулювання документального забезпечення органів поліції визначено відсутність адекватної регламентації системи електронного документообігу. Виділено основні завдання, для виконання яких має бути впроваджено систему електронного діловодства.

13. Встановлено, що ключовими напрямками удосконалення організаційно-правових засад забезпечення державної інформаційної політики в органах поліції є: 1) забезпечення подальшого розвитку кіберполіції як органу, який покликаний забезпечувати виконання завдань щодо протидії злочинності у сфері використання інформаційних технологій; 2) запровадження механізму електронного урядування в органах поліції як з метою спрощення та пришвидшення спілкування поліції з органами державної влади та громадськістю, так і з метою підвищення ефективності перебігу управлінських процесів в органах та підрозділах поліції; 3) розширення практики використання інформаційних технологій в службовій діяльності, у тому числі шляхом максимального використання можливостей систем

«CrimeMapping»); 4) налагодження інформаційних каналів з громадськістю, зокрема щодо інформування про поліції.

14. Наголошено, що інформаційна безпека, як об'єкт забезпечення в органах поліції України, являє собою стан захищеності прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави у сферах отримання, збереження, користування та розповсюдження інформації, при якому органами та підрозділами поліції здійснюється реалізація державної інформаційної політики, виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних інформаційних загроз національним інтересам, протидія злочинам та іншим правопорушенням в інформаційній сфері. Повноваження поліції у сфері забезпечення інформаційної безпеки класифіковані на інституційні та правоохоронні. Серед останніх виокремлено інформаційно-аналітичні повноваження, повноваження щодо користування інформаційними ресурсами, повноваження щодо протидії правопорушенням у сфері інформації. Виділено пріоритетні напрями забезпечення інформаційної безпеки органами поліції.

15. Інформацію з обмеженим доступом у системі поліції України визначено як відомості та/або дані, збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, які перебувають в законному володінні або розпорядженні поліції України, щодо доступу до яких встановлюється законодавче обмеження виключно в інтересах забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, розголошення якої може завдати істотної шкоди цим інтересам, а оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні. Сформульовано ознаки інформації з обмеженим доступом у системі органів поліції.

16. Встановлено, що особливістю механізму адміністративно-правового забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції є те, що він реалізується в адміністративно-політичній сфері управління, де публічні інтереси держава ставить вище індивідуальних прав, свобод і законних інтересів окремих громадян. Цей механізм пов'язаний із діяльністю органів виконавчої влади держави щодо забезпечення накопичення, зберігання, використання інформації з обмеженим доступом в органах поліції України. Окреслено елементи механізму адміністративно-правового забезпечення обігу інформації з обмеженим доступом в органах поліції та розкрито їх зміст.

17. З метою забезпечення ефективної реалізації органами поліції державної інформаційної політики в частині захисту інформації з

обмеженим доступом запропоновано прийняти такі нормативно-правові акти, як: 1) Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію в системі Національної поліції України; 2) Перелік публічної інформації, розпорядником якої є Національна поліція України; 3) Інструкція про порядок забезпечення доступу до публічної інформації в системі Національної поліції України; 4) Інструкція про забезпечення режиму таємності за захисту службової інформації в системі Національної поліції України під час візиту іноземних делегацій та навчання іноземних громадян. Розроблено пропозиції щодо змістовного наповнення зазначених нормативно-правових актів. Аргументовано, що до переліку державних експертів з питань державної таємниці слід внести керівництво Національної поліції України, адже вона здійснює оперативну-розшукову діяльність, яка пов'язана з режимом державної таємниці. Обґрунтовано доцільність оптимізації змісту статей 212-5, 249 Кодексу України про адміністративні правопорушення та статті 18 Закону України «Про Національну поліцію» в частині конкретизації об'єкта правопорушення, передбаченого статтею 212-5 КУпАП, скасування відповідальності особи за розголошення інформації про правопорушення або відомостей, що стосуються серйозної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довкіллю, закритого режиму розгляду справ про адміністративні правопорушення у випадку необхідності забезпечення охорони службової інформації та державної таємниці.

18. Зважаючи на те, що суб'єкти забезпечення державної інформаційної політики поділяються на державні (загальні та спеціальні) та недержавні, розкрито особливості взаємодії органів поліції із цими суб'єктами. Показано, що взаємодія органів поліції із загальними суб'єктами забезпечення державної інформаційної політики полягає в спільній участі у розробленні проєктів нормативно-правових актів, положення яких регулюють механізм забезпечення національних інтересів в інформаційній сфері, особливості забезпечення інформаційної безпеки та кібербезпеки; реалізації заходів щодо вироблення механізму координації діяльності усіх суб'єктів і здійснення контролю за виконанням покладених на них обов'язків. Визначено, що важливе місце в системі спеціальних суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики посідають органи державної влади, на які покладається обов'язок щодо реалізації правоохоронної функції держави. Розглянуто особливості взаємодії органів поліції із зазначеними суб'єктами в контексті забезпечення державної інформаційної політики, що дозволило надати практичні

рекомендації щодо її оптимізації. З'ясовано, що зміст участі громадськості у процесах формування та реалізації державної інформаційної політики полягає у проведенні консультацій органів поліції з громадянами України, об'єднаннями громадян, громадськими організаціями, науковими установами, освітніми і навчальними закладами України, які, зокрема, здійснюють наукові дослідження та підготовку фахівців за різними напрямками інформаційної діяльності в галузі інформаційної безпеки (кібербезпеки). Акцентовано увагу на тому, що особливе місце посідає громадський контроль у сфері реалізації державної інформаційної політики, зокрема у сфері інформаційної безпеки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Монографія:

1. Негодченко В.О. Адміністративно-правовезабезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України : монографія / В.О. Негодченко. – Х. : НікаНова, 2016. – 544 с.

Наукові статті та тези доповідей і наукових повідомлень:

1. Негодченко В.О. Поняття та зміст інформації з обмеженим доступом в органах внутрішніх справ / В.О. Негодченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Спецвипуск. – 2013. – Том 3. – Частина 1. – С. 103-107.

2. Негодченко В.О. Правове регулювання державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Вип. 5-2. – Т. 3. – С. 148-151.

3. Негодченко В.О. Функції органів внутрішніх справ щодо забезпечення державної інформаційної політики в Україні: питання сьогодення / В.О. Негодченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2014. - Випуск 29. – Том 3. – Частина 2. – С. 160-164.

4. Негодченко В.О. Проблеми визначення концептуальних основ державної інформаційної політики в Україні на сучасному етапі / В.О. Негодченко // Науковий вісник Академії муніципального управління. Збірник наукових праць. Серія «Право». – 2015. – Вип. 2. – С. 136-141.

5. Негодченко В.А. Информационная безопасность как объект обеспечения органами Национальной полиции Украины / В.А. Негодченко // Право и Политика (Республика Кыргызия). – 2015. - № 4. – С. 64-71.

6. Негодченко В.О. Мета та завдання органів внутрішніх справ

щодо забезпечення державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Вип. 3-2. – Т. 2. – С. 119-122.

7. Негодченко В.О. Організація документального забезпечення органів внутрішніх справ / В.О. Негодченко // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2015. – № 4. – С. 129-142.

8. Негодченко В.О. Завдання та функції штабів органів внутрішніх справ щодо інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ / В.О. Негодченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Вип. 5. – Т. 3. – С. 31-35.

9. Негодченко В.О. Принципи та функції державної інформаційної політики / В.О. Негодченко // Право и политика (Научно-методический журнал Кыргызской Республики). – 2015. – № 3. – С. 26–30.

10. Негодченко В.О. Опыт Эстонии в сфере реализации государственной информационной политики / В.О. Негодченко // Право и политика (Научно-методический журнал Кыргызской Республики). – 2015. - № 3. – С. 26-30.

11. Негодченко В.О. Форми діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Visegrad journal on human rights. – 2015. - № 5/2. – P. 92-96.

12. Негодченко В.О. Адміністративно-правові засоби забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення органів внутрішніх справ / В.О. Негодченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2015. - № 18. – Т. 1. – С. 149-153.

13. Негодченко В.О. Методи забезпечення державної інформаційної політики органами внутрішніх справ / В.О. Негодченко // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». - 2015. – Том XVI. – С. 278-284.

14. Negodchenko V.O. Bodies of the national police as a subject of ensuring the state information policy in Ukraine / V.O. Negodchenko / Visegrad journal on human rights. 2015. № 6/1. P. 160-168.

15. Негодченко В.О. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - № 4. – С.77-81.

16. Негодченко В.О. Інформація як об'єкт державної

інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2016. – Вип. 1. – Т. 3. – С. 55-58.

17. Негодченко В.О. Суб'єкти формування та реалізації державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Європейські перспективи. – 2016. - № 2. – С. 48-57.

18. Негодченко В.О. Особливості вищих органів державної влади як суб'єктів формування державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – Вип. 3. – С. 161-168.

19. Негодченко В.О. Особенности формирования и реализации государственной информационной политики институтами гражданского общества/ В.О. Негодченко // Visegradjournalonhumanrights. – 2016. - № 2/2. –Р. 104-112.

20. Негодченко В.О. Суб'єкти формування та реалізації державної інформаційної політики у сфері правопорядку / В.О. Негодченко // Наше право. – 2016. - №3. - С. 57-64.

21. Негодченко В.А. Сучасний підхід до виокремлення функцій органів Національної поліції України у сфері забезпечення державної інформаційної політики в Україні/ В.А. Негодченко// Вісник ХНУВС. - 2016. - № 4(75). – С. 176-188.

22. Негодченко В.О. Перспективні напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення інформації з обмеженим доступом в органах Національної поліції України / В.О. Негодченко // Прикарпатський юридичний вісник: збірник наукових праць. – 2016. – № 3. – С. 85-92.

23. Негодченко В.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення інформації з обмеженим доступом в органах Національної поліції України / В.О. Негодченко // Право і суспільство. – 2016. – № 5. – С. 128-134.

24. Негодченко В.О. Сутність інформації з обмеженим доступом в органах Національної поліції України / В.О. Негодченко // Право і суспільство. – 2016. – № 6. – С. 131-138.

25. Негодченко В.О. Специфіка діяльності органів Національної поліції України щодо забезпечення інформаційної безпеки / В.О. Негодченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2017. – № 1. т. 3. – С.105-109.

26. Негодченко В.О. Завдання та функції підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів Національної поліції України / В.О. Негодченко // Науковий

вісник публічного та приватного права. – 2017. – №1. – С. 154-160.

27. Негодченко В.О. Зміст адміністративно-правових способів та засобів забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів Національної поліції України / В.О. Негодченко // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 3. – С. 88-96.

28. Негодченко В.О. Сучасний підхід до класифікації принципів державної інформаційної політики України / В.О. Негодченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2017. – № 25. – С. 107-111.

29. Негодченко В.О. Шляхи оптимізації адміністративного законодавства, яке регулює поведінку з інформацією з обмеженим доступом в органах Національної поліції України / В.О. Негодченко // Право, держава та громадянське суспільство в умовах системи реформ на шляху до євроінтеграції : Матеріали міжнародної науково – практичної конференції, м.Дніпропетровськ, 21-22 листопада 2014 р.). – Дніпропетровськ: Дніпропетровський гуманітарний університет, 2014. – С.164-167.

30. Негодченко В.О. Шляхи підвищення ефективності реалізації державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Публічне адміністрування у сфері органів внутрішніх справ : мат-ли круглого столу (м. Київ, 14 травня 2015 року). – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 256-258.

31. Негодченко В.О. Пріоритетні напрями забезпечення інформаційної безпеки органами Національної поліції України / В.О. Негодченко // Пріоритетні проблеми юридичної науки: сучасний стан та перспективи вдосконалення : міжнародна науково-практична конференція (18-19 червня 2015 року, м. Київ). – К.: «Науково-дослідний інститут публічного права», 2015. – С. 173-176.

32. Негодченко В.О. Повноваження Кабінету Міністрів України як одного із провідних суб'єктів формування державної інформаційної політики в Україні / В.О. Негодченко // Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України : міжнародна науково-практична конференція (23-24 липня 2015 року, м. Київ). – К.: «Науково-дослідний інститут публічного права», 2015. – С. 166-169.

33. Негодченко В.О. Діяльність Національної поліції України щодо реалізації державної інформаційної політики / В.О. Негодченко // Національні та міжнародні механізми захисту прав людини : тези доп. Всеукр. круглого столу (м. Харків, 2- квітня 2016 року) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2016. – С. 190-192.

34. Негодченко В.О. Класифікація суб'єктів формування та

реалізації державної інформаційної політики в Україні / В.О.Негодченко // Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу : міжнародна науково-практична конференція (3-4 червня 2016 року, м. Херсон). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 149-154.

35. Негодченко В.О. Роль інституцій громадянського суспільства у процесах формування та реалізації державної інформаційної політики / В.О.Негодченко // Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування : міжнародна науково-практична конференція (8-9 липня 2016 року, м. Київ). – К.: Центр правових наукових досліджень, 2016. – С. 99-101.

36. Негодченко В.О. Особливості застосування органами Національної поліції України методів реалізації державної інформаційної політики / В.О.Негодченко // Юридична наука: виклики і сьогодення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 10-11 червня 2016 р.). – Одеса: ГО «Причорноморська функція права», 2016. – С. 103-105.

37. Негодченко В.О. Особливості забезпечення органами Національної поліції України захисту інформації з обмеженим доступом / В.О.Негодченко // Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні : міжнародна науково-практична конференція (15-16 липня 2016 року, м. Харків). – Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2016. – С. 32-36.

38. Негодченко В.О. Специфіка організації документального забезпечення органів Національної поліції України / В.О.Негодченко // Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення : міжнародна науково-практична конференція (22-23 липня 2016 року, м. Запоріжжя). – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2016. – С. 96-99.

39. Негодченко В.О. Національна поліція України в системі суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики / В.О.Негодченко // Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку : міжнародна науково-практична конференція (26-27 серпня 2016 року, м. Запоріжжя). – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2016. – С. 79-84.

40. Негодченко В.О. Форми та методи діяльності органів Національної поліції України як один із елементів механізму адміністративно-правового забезпечення інформації з обмеженим доступом / В.О.Негодченко // Актуальні питання забезпечення

публічної безпеки та правопорядку в сучасних умовах: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 25 листоп. 2016 р.). – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. – С.52-56

41. Негодченко В.О. Особливості діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів Національної поліції України щодо реалізації правоохоронної функції держави / В.О. Негодченко // Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : міжнародна науково-практична конференція (26-25 листопада 2016 року, м. Харків) / МВС України, МОН України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2016. – С. 230-234.

42. Негодченко В.О. Концептуальні засади державної інформаційної політики України/ В.О. Негодченко // Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення(1-2 квітня 2017 року, м. Дніпро) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. –Дніпро. Дніпропетровський гуманітарний університет, 2017. – С. 97-99.

АНОТАЦІЯ

Негодченко В. О. Адміністративно-правове забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2017.

Дисертацію присвячено дослідженню сутності та особливостей адміністративно-правового забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України. Аналізуються методологічні засади забезпечення державної інформаційної політики органами поліції України. Уточнюється поняття державної інформаційної політики, визначаються її мета, завдання, принципи та напрями. Надано загальну характеристику суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики. Досліджено особливості адміністративно-правового статусу органів поліції як суб'єктів забезпечення державної інформаційної політики. Визначено мету та завдання діяльності органів поліції щодо реалізації державної інформаційної політики України. Уточнено функції органів поліції щодо забезпечення державної інформаційної політики України; окреслено специфіку їх реалізації. Розкрито завдання та функції підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів поліції України. Надано характеристику

особливостей забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів поліції України. З'ясовано особливості організації документального забезпечення органів поліції України. Запропоновано напрями удосконалення організаційно-правових засад забезпечення державної інформаційної політики в органах поліції України. Проаналізовано механізм адміністративно-правового забезпечення інформації з обмеженим доступом в органах поліції України, на підставі чого розроблено пропозиції щодо оптимізації адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в органах поліції. Визначено особливості взаємодії органів поліції з іншими суб'єктами забезпечення інформаційної політики та розроблено практичні рекомендації щодо її оптимізації.

Ключові слова: державна інформаційна політика, органи поліції, адміністративно-правове забезпечення, інформаційне суспільство, інформація, інформаційна безпека, інформація з обмеженим доступом, інформаційно-комунікаційні технології, адміністративне законодавство, удосконалення, ефективність.

АННОТАЦІЯ

Негодченко В. А. Административно-правовое обеспечение государственной информационной политики органами Национальной полиции Украины. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел.– Харьков, 2017.

Диссертация посвящена исследованию сущности и особенностей административно-правового обеспечения государственной информационной политики органами Национальной полиции Украины. Анализируются методологические основы обеспечения государственной информационной политики органами полиции Украины. Уточняется понятие государственной информационной политики, определяются ее цели, задачи, принципы и направления. Систематизированы типы государственной информационной политики. Определено место административно-правового регулирования в системе правовых основ государственной информационной политики. Выделены перспективные направления оптимизации государственной информационной политики в пределах ее объекта – информации.

Исследованы особенности административно-правового статуса органов полиции как субъектов обеспечения государственной

информационной политики. Определены цели и задачи деятельности органов полиции по реализации государственной информационной политики Украины. Уточнены функции органов полиции по обеспечению государственной информационной политики Украины; очерчена специфика их реализации. Охарактеризованы формы деятельности органов полиции по обеспечению государственной информационной политики и определены основные признаки, которые им присущи.

Раскрыты задачи и функции подразделений организационно-аналитического обеспечения и оперативного реагирования органов полиции Украины. Охарактеризованы особенности обеспечения обращения информации подразделениями организационно-аналитического обеспечения и оперативного реагирования органов полиции Украины. Выявлены особенности организации документального обеспечения органов полиции Украины. Разработаны направления совершенствования организационных основ обеспечения государственной информационной политики в органах полиции.

Определены теоретические подходы к характеристике информационной безопасности как объекта обеспечения органами полиции Украины. Охарактеризовано понятие и выяснено содержание информации с ограниченным доступом в органах полиции Украины. Проанализирован механизм административно-правового обеспечения информации с ограниченным доступом в органах полиции Украины, на основании чего разработаны предложения по оптимизации административно-правового обеспечения информационной безопасности в органах полиции. Определены особенности взаимодействия органов полиции с другими субъектами обеспечения государственной информационной политики и разработаны практические рекомендации относительно его оптимизации.

Ключевые слова: государственная информационная политика, органы полиции, административно-правовое обеспечение, информационное общество, информация, информационная безопасность, информация с ограниченным доступом, информационно-коммуникационные технологии, административное законодательство, совершенствование, эффективность.

SUMMARY

Nehodchenko V. O. Administrative and Legal Provision of the State Information Policy by the National Police of Ukraine. – *Manuscript.*

The thesis for a doctoral degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – Kharkiv National University of Internal Affairs. – Kharkiv, 2017.

The thesis is focused on the research of the nature and characteristics of administrative and legal provision of the state information policy by the National Police of Ukraine. The methodological principles of ensuring the state information policy by the police authorities of Ukraine have been analyzed. The concept of the state information policy has been clarified; its objective, tasks, principles and directions have been defined. The general characteristics of the subjects of providing the state information policy have been provided. The features of administrative and legal status of the police agencies as the subjects of providing the state information policy have been studied. The objective and tasks of the activities of the police agencies as for the implementation of the state information policy of Ukraine have been determined. The functions of the police agencies for providing the state information policy of Ukraine have been specified; the specifics of their implementation have been outlined. The tasks and functions of the departments of organizational and analytical provision and rapid response of the police of Ukraine have been revealed. The characteristics of the features of ensuring the flow of information by the departments of information and analytical provision and rapid response of the police agencies of Ukraine have provided. The features of the organization of documentary provision of the police agencies of Ukraine have been clarified. The directions of improving organizational principles of ensuring the state information policy in the police agencies of Ukraine have been formulated. The author has analyzed the mechanism of administrative and legal provision of the restricted information in the police agencies of Ukraine; on this basis the author has elaborated the propositions and recommendations to optimize administrative and legal provision of information security in the National Police of Ukraine. The features of interaction of the police agencies with other subjects of ensuring information policy have been determined; practical recommendations for its improvement have been elaborated.

Key words: state information policy, police agencies, administrative and legal provision, information society, information, information security, classified information, ICT, administrative legislation, improvement, efficiency.